



Paliatīvā aprūpe

Publicēts: 20.11.2020.



Kas ir paliatīvā aprūpe?

Paliatīvā aprūpe ir aktīva un visaptveroša to pacientu, kuru izārstēšana vairs nav iespējama, aprūpe. Tās ietvaros prioritāra ir sāpju un citu simptomu, kā arī sociālo, psiholoģisko un garīgo problēmu kontrole, ņemot vērā, ka paliatīvā aprūpe savā pieejā ir starpdisciplināra un aptver pacientu, ģimeni un apkārtējo sabiedrību, nodrošinot pacientam nepieciešamās vajadzības neatkarīgi no vietas, kur viņš atrodas (mājās vai slimnīcā), ar nolūku saglabāt labāko iespējamo dzīves kvalitāti, līdz iestājas nāve.

Paliatīvā aprūpe pacientiem ar noteiktām diagnozēm var tikt nodrošināta stacionārā, gan ambulatori – ģimenes ārsta uzraudzībā mājās vizišu ietvaros.

Saņemot pakalpojumus paliatīvās aprūpes kabinetā, jāveic pacienta līdzmaksājums, izņemot gadījumus, ja pacients ietilpst, kādā no pacienta līdzmaksājuma atbrīvotajām iedzīvotāju grupām. Savukārt pacientiem, kuri saņem paliatīvās aprūpes pakalpojumus stacionārajā ārstniecības iestādē vai mājās, pacienta līdzmaksājums nav jāveic.

Lēmumu par pacientam nepieciešamo paliatīvo aprūpi pieņem ģimenes ārsts vai ārstējošais ārsts-speciālists. Ārstējošais ārsts var lemt sasaukt ārstu konsiliju, ja pacienta ārstēšana ir sarežģīta un nepieciešama vairāku specialitāšu ārstu konsultācija vai viedoklis, lai lemtu par pacienta iekļaušanu paliatīvajā aprūpē.

Ceļveži par pieejamiem paliatīvās aprūpes pakalpojumiem Latvijā:

 ["Paliatīvās aprūpes pakalpojumi pieaugušajiem";](#) 

 ["Paliatīvās aprūpes pakalpojumi bērniem un viņu ģimenēm".](#) 

Kam tiek nodrošināta paliatīvā aprūpe?

Paliatīvā aprūpe, tai skaitā arī ģimenes ārsta mājās vizītes, izvērtējot pacienta veselības stāvokli, var tikt nodrošināta pacientiem ar:

- humāno imūndeficīta vīrusa (HIV) infekciju;
- ļaundabīgiem audzējiem;
- encefalītu (ērču pārnēsāta slimība, kas izraisa ilgstošus nervu sistēmas darbības traucējumus);
- mielītu (muguras smadzeņu iekaisums) un encefalomielītu (hroniskā noguruma sindroms);
- centrālās nervu sistēmas slimībām;

- multiplo sklerozi;
- perifērās nervu sistēmas slimībām;
- *Myasethenia gravis* (neiromuskulāra slimība, kas izraisa skeleta muskuļu vājumu);
- sirds mazspēju;
- cerebrovaskulārām slimībām (smadzeņu darbības traucējumi, kā, piemēram, sekas pēc insulta);
- barības vada, kuņģa un divpadsmitpirkstu zarnas slimībām;
- izgulējumiem;
- muguras smadzeņu bojājumiem.*

Paliatīvās aprūpes saņemšanas iespējas stacionārā

Paliatīvā aprūpe stacionārā var tikt nodrošināta:

1. pēctecīgi citiem stacionāriem ārstniecības pakalpojumiem, ja ārstējošais ārsts, izvērtējot pacienta veselības stāvokli, uzskata par nepieciešamību pacientam sniegt šāda veida medicīnisko palīdzību;
2. ja ģimenes ārsts vai jebkurš cits speciālists ir izvērtējis pacienta veselības stāvokli un uzskata par nepieciešamību nosūtīt pirmreizējai vai atkārtotai veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai stacionāri.**

Ārstniecības iestādes, kurās tiek nodrošināta stacionārā paliatīvā aprūpe

Ārstniecības iestāde
Kontaktinformācija
Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca
Tālr.: +37167069280 Adrese: Pilsoņu iela 13, Rīga
Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca
Tālr.: +37167000610 Adrese: Hipokrāta iela 2, Rīga Plašāka informācija par paliatīvās aprūpes nodaļu
Daugavpils reģionālā slimnīca
Tālr.: +37165422419 Adrese: Vasarnīcu iela 20, Daugavpils Plašāka informācija par paliatīvās aprūpes nodaļu.
Jēkabpils reģionālā slimnīca
Tālr.: +37162203333 Adrese: A. Pormaļa 125, Jēkabpils Plašāka informācija par paliatīvās aprūpes nodaļu

Rēzeknes slimnīca
Tālr.: +37168805050 Adrese: 18. novembra iela 41, Rēzekne
Vidzemes slimnīca
Tālr.: +37164202603 ; +37164202601 Adrese: Jumaras iela 195, Valmiera Plašāka informācija par paliatīvās aprūpes nodaļu
Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca
Tālr.: +37163624665 Adrese: Inženieru iela 60, Ventspils Plašāka informācija par paliatīvās aprūpes nodaļu

Ambulatorās paliatīvās aprūpes saņemšanas iespējas

Ambulatori paliatīvo aprūpi organizē ģimenes ārsts, kurš nepieciešamības gadījumā nozīmē medikamentus, tai skaitā arī terapijai nepieciešamos pretsāpju medikamentus, kā arī izraksta nosūtījumu pie veselības aprūpes speciālistiem, tai skaitā pie paliatīvās aprūpes speciālista.

Ģimenes ārsta kompetencē ir tiesības veikt visu, lai noņemtu slimības izpausmes fiziskā, psihiskā, eksistenciālā, garīgā un sociālā plānā, kas ietver:

- kompensējamo medikamentu izrakstīšanu (spēcīgas pretsāpju zāles, var būt arī opiāti u.c.);
- atsāpināšanas un izgulējumu kopšanas metožu pielietošanu;
- dažādus pasākumus, kas nepieciešami elpas trūkuma, asiņošanas, u.c. gadījumos; brūču kopšanu (iztīrīšanu un pārsiešanu);
- diētas plāna izstrādi vai pārskatīšanu;
- pacienta un viņa tuvinieku izglītošanu.

Pacientiem, kuriem nepieciešama ambulatorā paliatīvā aprūpe, ar ģimenes ārsta nosūtījumu var saņemt valsts apmaksātu valsts apmaksātu paliatīvās aprūpes speciālistu konsultāciju.

Ārstniecības iestādes, kurās tiek sniegtas paliatīvās aprūpes speciālistu konsultācijas

Ārstniecības iestāde
Speciālistu skaits
Kontaktinformācija
Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca
1
Tālr.: +37167069280 Adrese: Pilsoņu iela 13, Rīga Timekļa vietne

Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca
4
Tālr.: +37167000610 Adrese: Hipokrāta iela 2, Rīga Timekļa vietne
Jēkabpils reģionālā slimnīca
2
Tālr.: +37162203333 Adrese: A. Pormaļa 125, Jēkabpils Timekļa vietne
Liepājas reģionālā slimnīca"
1
Tālr.: +37163403231 Adrese: Slimnīcas iela 25, Liepāja

Paliatīvās aprūpes mājas vizītes

Ģimenes ārsts** vai speciālists paliatīvās aprūpes pacientam var nozīmēt veselības aprūpes pakalpojumus mājās, ja personai ir pārvietošanās traucējumi, kuru dēļ pacients nespēj ierasties ārstniecības iestādē. Kā arī papildus var nozīmēt saņemt citus veselības aprūpes pakalpojumus, kā, piemēram, vitālo rādītāju kontrolei, klizmu un izmeklējumu veikšanai.

Informācija par ārstniecības iestādēm, kas sniedz valsts apmaksātu veselības aprūpi mājās, ir pieejama NVD interneta vietnē sadaļā "Veselības aprūpes pakalpojumi" – "[Veselības aprūpe mājās](#)".

Paliatīvās aprūpes kabineti

Lai atvieglotu paliatīvās aprūpes pieejamību, Latvijā ir izveidoti trīs paliatīvās aprūpes kabineti. Palīdzība bērniem tiek nodrošināta Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas (BKUS) un Liepājas reģionālajā slimnīcā, bet pieaugušajiem - Daugavpils reģionālajā slimnīcā.

BKUS paliatīvās aprūpes kabineta ietvaros tiek nodrošinātas ambulatoras konsultācijas, kā arī pieejamas konsultācijas pa telefonu 24 stundas diennaktī, kā arī pacientiem, kuri atrodas BKUS paliatīvās aprūpes kabineta uzskaitē, tiek nodrošināti paliatīvās aprūpes pakalpojumi mājās 24 stundas diennaktī.

Liepājas paliatīvās aprūpes kabinetā tiek nodrošināta palīdzība bērniem, sniedzot pediatra paliatīvās aprūpes konsultācijas, kā arī medmāsas, psihologa vai psihoterapeita palīdzību. Ar ģimenes ārsta nosūtījumu, komplikētu problēmu gadījumos, Liepājas Paliatīvās aprūpes kabinetā tiek nodrošinātas ārsta un medmāsas konsultācijas pieaugušajiem.

Savukārt Daugavpils reģionālajā slimnīcā paliatīvās aprūpes kabinetā tiek nodrošinātas onkologa-ķīmijterapieta, kā arī onkoloģijas aprūpes māsas konsultācijas pieaugušajiem.

Ārstniecības iestāde
Kontaktinformācija
Bērnu klīniskās universitātes slimnīca
Tālr.: +37167064443 Adrese: Vienības gatve 45, Rīga Tīmekļa vietne
Liepājas reģionālā slimnīca
Tālr.: +37126653212 Adrese: Slimnīcas iela 25, 3.stāvs (pie Bērnu terapijas nodaļas), Liepāja Tīmekļa vietne
Daugavpils reģionālā slimnīca
Tālr.: +37165422419 Adrese: Vasarnīcu iela 20, Daugavpils Tīmekļa vietne

Šobrīd Latvijā ir reģistrētas bērnu paliatīvās aprūpes vadlīnijas “Bērnu paliatīvās aprūpes klīniskās vadlīnijas”, kas ir izdotas 2012.gadā un kuru mērķis ir attīstīt vienotu pieeju sāpju un citu simptomu diagnostikā un terapijā, kā rezultātā nodrošinot pacientam atbilstošu dzīves kvalitāti.

Ar vadlīnijām var iepazīties Slimību profilakses un kontroles centra mājas lapā www.spkc.gov.lv sadaļā “Profesionāļiem” – “Klīnisko vadlīniju datu bāze” – “Reģistrētas 2013.gadā” – “Bērnu paliatīvās aprūpes klīniskās vadlīnijas”.

*Valsts apmaksāta paliatīvā aprūpe tiek nodrošināta pacientiem, kuru pamata diagnozes kods ir B20–B24, C00–C97, D37–D48, G05, G12, G13, G35, G54.6, G55.0, G60.0, G61.0, G63.1, G70, G95.1, G95.2, G99.2, I50, I69, K22.2, L89 vai T91.3 un blakus diagnozes kods – Z51.5.

** No pacienta līdzmaksājuma ir atbrīvotas personas, kuras saņem veselības aprūpi mājās vai paliatīvo veselības aprūpi stacionārajās ārstniecības iestādē Ministru kabineta noteikumu Nr. 555 noteiktajā apjomā, kā arī paliatīvo aprūpi, ko sniedz ģimenes ārsts mājas vizītes laikā.

<https://www.vmnvd.gov.lv/lv/paliativa-aprupe>